

Rapportage
Monitoring nestpredatie 2024
Weidevogelgebied Zuidelijk Westerkwartier West

Bauke Brouwer,

Datum: 25-11-2024

BoerenNatuur Groningen West

Inhoud

Inleiding	3
Het onderzoeksgebied.....	4
De werkwijze	5
Resultaten.....	6
Broedvogels	6
Cameravallen	8
Discussie	12
Conclusie	13
Bijlage 1	14

Inleiding

Natuurverenigingen en boeren met liefde voor weidevogels worden vaak geconfronteerd met predatie van de nesten van de weidevogels. Dit levert frustratie op voor iedereen die zich inzet voor de bescherming van de vogels. De afgelopen jaren blijft het broedresultaat van weidevogels in diverse gebieden in Groningen achter, dit wordt vaak geweten aan predatie.

Onderzoek naar predatie van weidevogelnesten loopt inmiddels al enkele jaren. Omdat predatie inderdaad een rol blijkt te spelen in het nestverlies zijn er ontheffingen gekomen voor het afschieten van vossen en het vangen en doden van steenmarters. Daarnaast is het monitoren van nesten doorgestaan en zijn we in een groter gebied aan de slag gegaan om de predatie in ons hele werkgebied aan te tonen.

Doormiddel van camera's zijn er verschillende predatoren gesignaleerd. Doel van het onderzoek is om in beeld te brengen hoeveel nestverlies er is en in geval van predatie en welke soorten predatoren hier een rol in spelen.

Het onderzoeksgebied

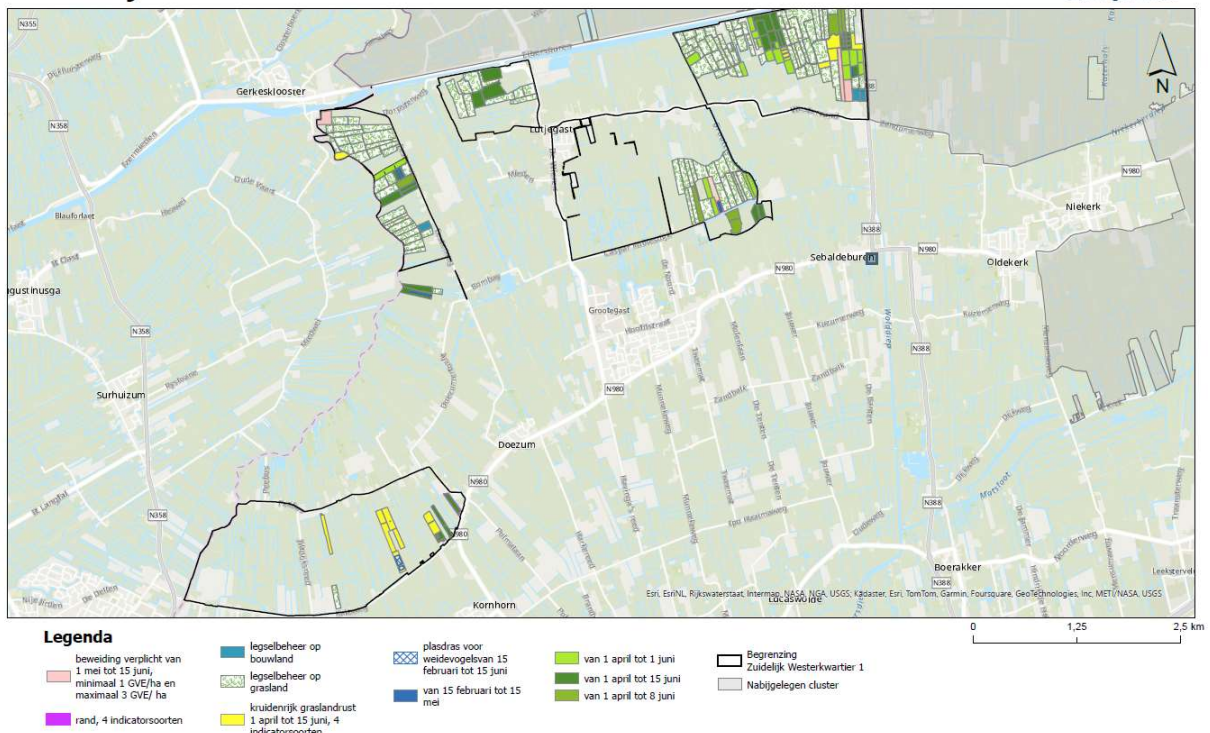
Het Zuidelijk Westerkwartier West is het gebied gelegen in het Westerkwartier onder het Van Starckenborgkanaal en ten westen van de N388. Hier in liggen een 5 tal gebieden waarbinnen weidevogelbeheer kan worden uitgevoerd met verzwaard beheer.

In onderstaande afbeelding is het weidevogelbeheer in het Zuidelijk Westerkwartier West overzichtelijk weergegeven.

Beheer 2024

Zuidelijk Westerkwartier 1

boerenatuur
Groningen West

Figuur 1 Weidevogelbeheer in het Zuidelijk Westerkwartier West

Er vindt weidevogelbeheer plaats op agrarische percelen waarvan een deel met zwaar ANLb beheer zoals uitgesteld maaien, kruidenrijk grasland en plasdras. In het gebied bevindt zich een kleine populatie grutto's. In 2023 zijn er in het gehele gebied Zuidelijk Westerkwartier West 7 paar grutto's geteld.

De werkwijze

In dit hoofdstuk wordt de werkwijze van het onderzoek beschreven.

In het Zuidelijk Westerkwartier West zijn vanaf eind maart 2024 cameravallen geplaatst bij de nesten van de weidevogels in het onderzoeksgebied. De cameravallen zijn geplaatst door de veldmedewerkers van BoerenNatuur Groningen West. De controle van deze cameravallen werd uitgevoerd door de veldmedewerkers. Deze beheerders hebben onder andere de nesten gelokaliseerd en de cameravallen bij de nesten geplaatst. Er is gewerkt met cameravallen van het merk Reconyx HS2. Deze cameravallen hebben een triggertijd van 0,2 seconden, zodat ook snel bewegende dieren worden vastgelegd. De cameravallen beschikken over goed beeldkwaliteit. Groot voordeel van de Reconyx cameravallen is dat de batterijen lang mee gaan en in dit onderzoek niet tussentijds verwisseld hoeven te worden.

De veldmedewerkers hebben de gegevens van de cameravallen en nesten bijgehouden doormiddel van formulieren en whatsapp groepen. In deze bestanden werd genoteerd: de datum van de plaatsing van de cameravallen, plaats vestiging cameravallen, soort weidevogel, welk nest, wanneer het nest is bezocht, wanneer het nest (volgens de veldmedewerker) is gepredeerd.

De beelden zijn vervolgens bekeken door de medewerkers van BoerenNatuur Groningen West. Door de medewerkers zijn van elk gevolgd nest de soorten, de datum van plaatsen en verwijderen nestresultaat, moment van uitkomst of verlies, en indien van toepassing de predator of verliesoorzaak ingevoerd. Zo is een dataset opgebouwd van nesten met het broedresultaat en in geval van predatie, datum, tijd, locatie, soort, en ook bezoeken van eventuele aaseters, indien die na de predatie het nest bezoeken.

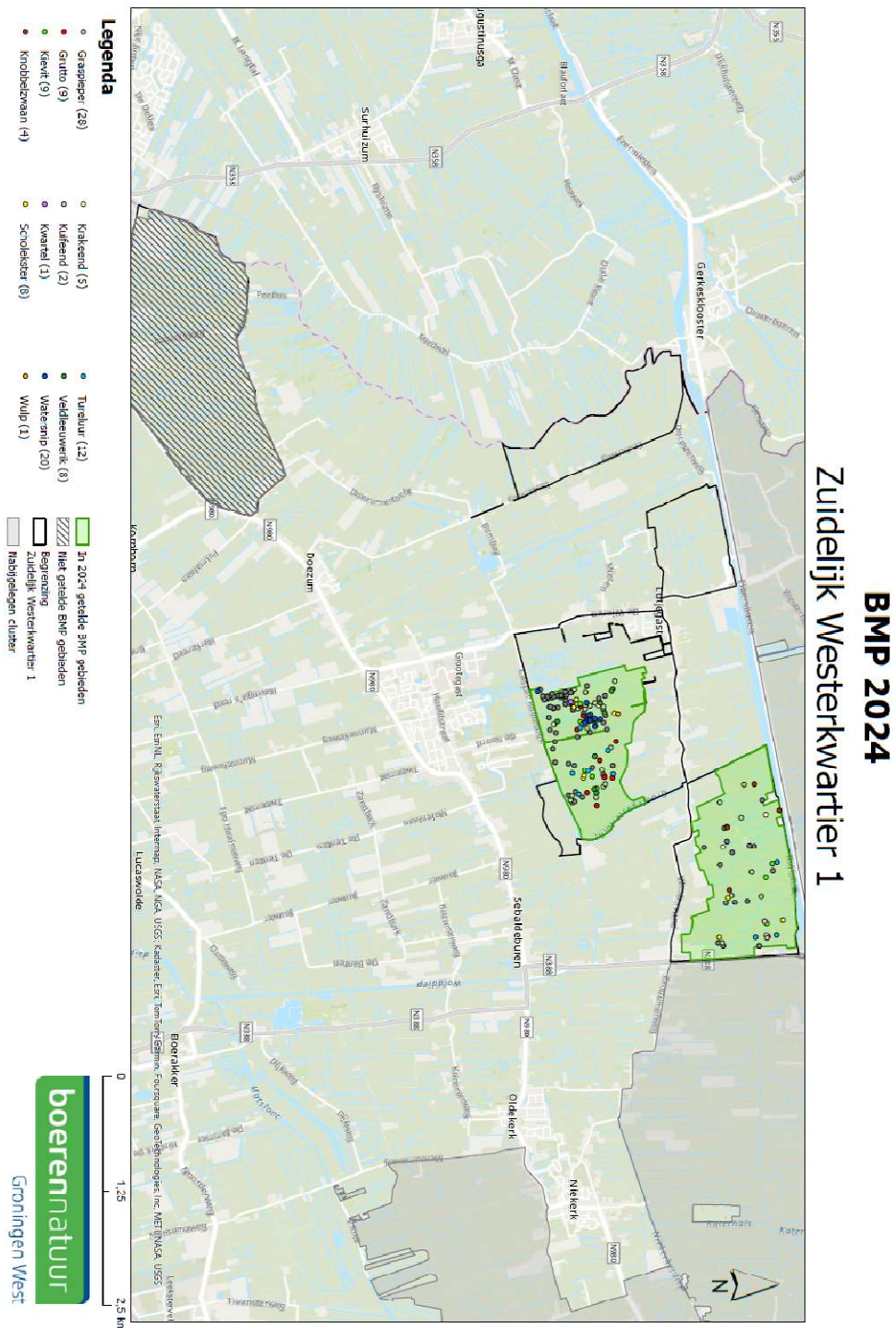
Uit deze dataset kunnen de resultaten worden gehaald en worden weergegeven in grafieken.

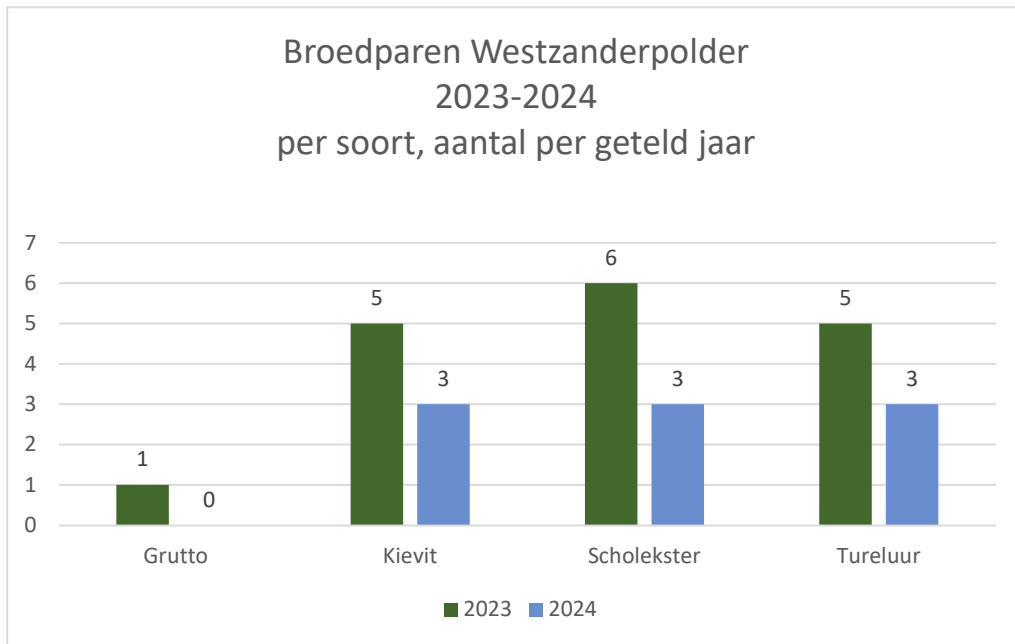
Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het cameraonderzoek in het Zuidelijk Westerkwartier West weergegeven.

Broedvogels

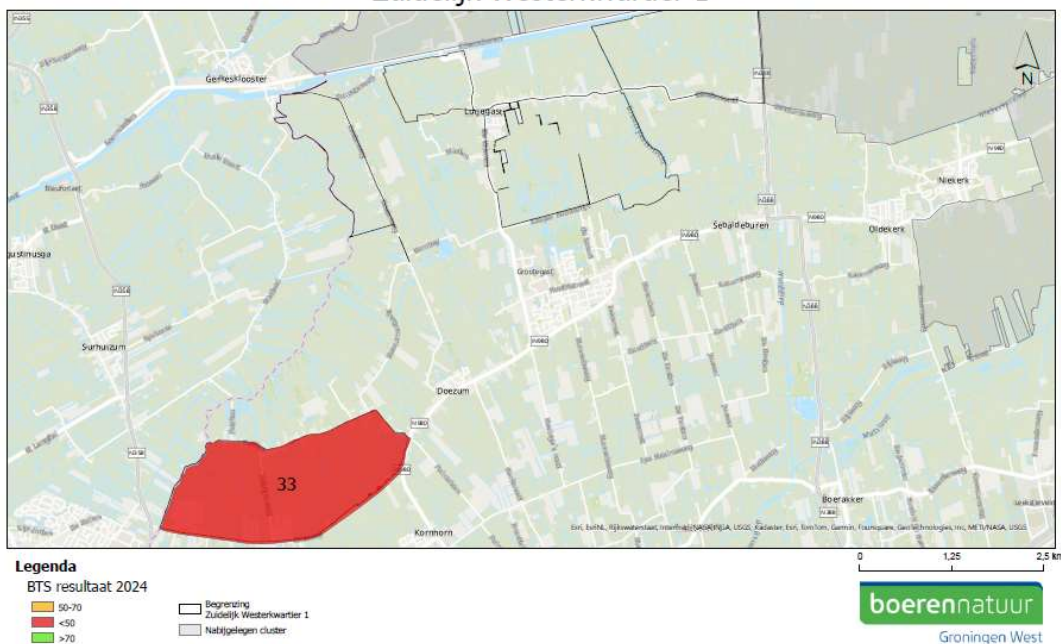
In een gedeelte van het gebied zijn in het kader van de broedvogelmonitor (BMP) de broedvogels geteld. Gebieden worden eens in de 3 jaar geteld. Op onderstaande kaart staan de tel resultaten van 2024 weergegeven. Het gebied heeft niet de grootste populatie weidevogels.

BTS is de afkorting voor Bruto Territoriaal Succes. De BTS omschrijft het aantal alarmerende ouderparen van weidevogels op het moment dat de meeste jongen van een soort weidevogel aanstalten maken om vlieg vlug te worden, als percentage van het totale aantal broedparen. Met dit kengetal wordt er dus een grove indicatie gemeten van de jongen productie in een bepaald gebied en dus de kwaliteit van dat gebied (Wagenaar, 2021).

BTS 2024 Zuidelijk Westerkwartier 1

Cameravallen

In totaal zijn er 30 nesten gevolgd in het Zuidelijk Westerkwartier West .

In onderstaande tabel is het totale verlies en het uitkomstpercentage van de nesten weergegeven.

Tabel 1 Broedresultaat van de met cameravallen gevolgde nesten in 2024

Soort weidevogel	Gevolgd	Uitgekomen	Gepredeerd	Verlaten	Totaal verlies	Uitkomstpercentage
Totaal	30	1	26	3	29	3%
Grutto	6	0	4	2	6	0%
Kievit	20	1	18	1	19	5%
Scholekster	2	0	2		2	0%
tureluur	2	0	2	0	2	0%

In bovenstaande tabel zijn de gevolgde nesten met hun gegevens weergegeven. Doormiddel van de cameravallen zijn een aantal predatoren geïdentificeerd.

Uit tabel 1 blijkt dat de grutto, scholekster en tureluur geen broedsucces hebben gehad. Alleen de kievit had broedsucces met een mager uitkomstpercentage van 5%. In totaal is er sprake van een uitkomstpercentage van 3%.

In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van de gepredeerd nesten met bijbehorende predatoren.

Tabel 2 Gepredeerde nesten met bijbehorende predatoren

Broedvogel	Totaal aantal gepredeerd	Steenmarter	Vos	Onbekend
Totaal	26	4	13	9
Grutto	4		2	2
Kievit	18	4	9	5
Scholekster	2		1	1
tureluur	2		1	1

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de vos het grootste aandeel in het nestverlies binnen het Zuidelijk Westerkwartier West heeft. Ook zijn er nesten door een onbekende predator gepredeerd.

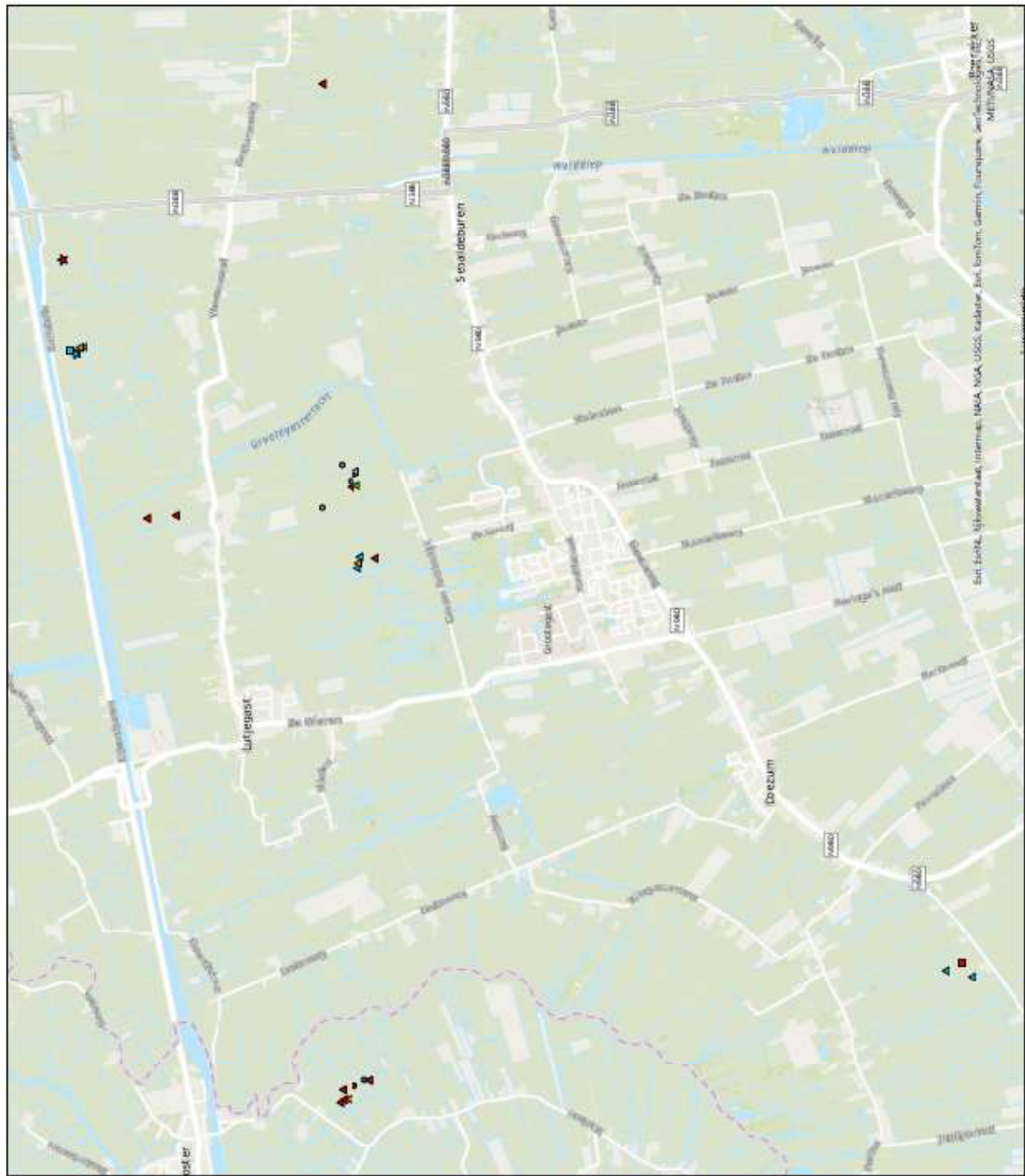
In onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel nesten er zijn gevolgd, wat het uitkomstpercentage was en wat het aandeel van de gevonden predatoren in de predatie was.

Tabel 3 Samenvatting resultaten

Onderzoeksgebied	Aandeel vos	Aandeel steenmarter	Aandeel onbekende predator	Aantal gepredeerde nesten
ZWK ZW	50%	15%	35%	26

In onderstaande afbeelding zijn de gevolgde nesten met cameravallen in de Zuidelijk Westerkwartier West weergegeven.

Figuur 4 Locaties gevolgde nesten

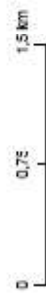

Predatie onderzoek 2024

Zuidelijk Westerkwartier
West

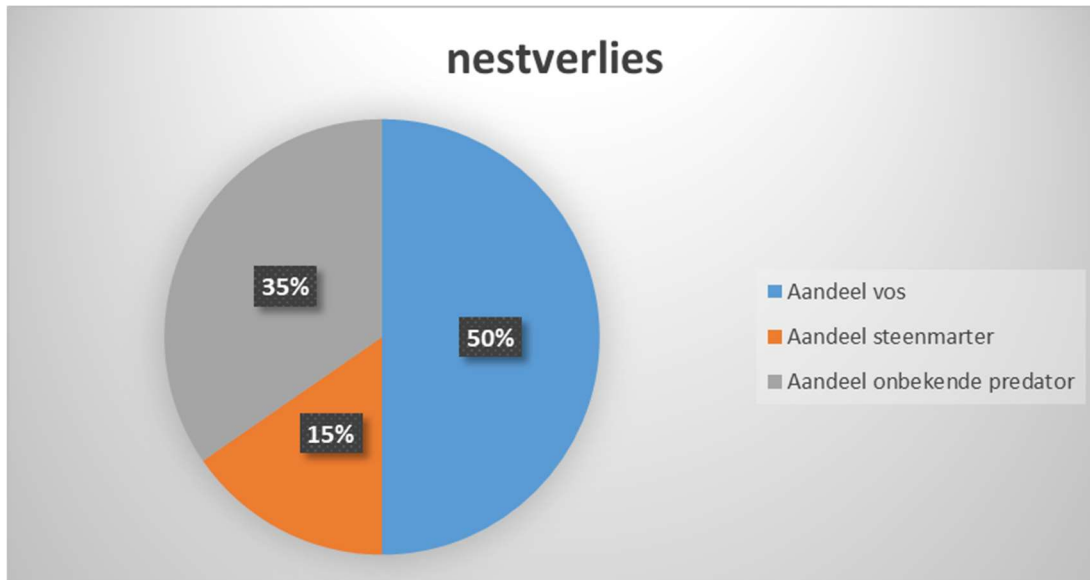
Legenda

- soort + predator
- grutto, onbekend (2)
 - grutto, verlaten (2)
 - grutto, vos (2)
 - ▲ kleivt, onbekend (5)
 - ▲ kleivt, steenmarter (4)
 - ▲ kleivt, uit (1)
 - ▲ kleivt, verlaten (1)
 - ▲ kleivt, vos (9)
 - ★ scholekster, onbekend (1)
 - ★ scholekster, vos (1)
 - tureluur, onbekend (1)
 - tureluur, vos (1)

Groningen West

In onderstaand cirkeldiagram is het nestverlies van het Zuidelijk Westerkwartier West overzichtelijk weergegeven.

Figuur 5 Nestverlies

Van de 30 gevolgde nesten in het Zuidelijk Westerkwartier West is 97% gepredeerd. In 50% van de gevallen kon worden vastgesteld dat het nestverlies wordt veroorzaakt door de vos. In 35% van de gevallen was de predator onbekend.

Discussie

Uit het onderzoek blijkt dat negen onbekende predatoren verantwoordelijk waren voor 35% van het totale nestverlies. Bij kleine marterachtigen is predatie vaak moeilijk vast te leggen met camera's, en daarnaast waren enkele SD-kaartjes defect, waardoor gegevens verloren zijn gegaan.

In totaal zijn 30 nesten gevolgd, waarvan slechts één nest succesvol is uitgekomen. Dit lage broedsucces maakt duidelijk dat er zonder ingrijpend predatiebeheer geen toekomst is voor de weidevogels in dit gebied. Voor het in stand houden van een populatie weidevogels is een uitkomstpercentage van minimaal 50 tot 60% vereist (Freek Nijland, 2008). In 2024 lag het uitkomstpercentage in het Zuidelijk Westerkwartier West op slechts 3%, ver onder de aanbevolen norm.

De kaart laat zien dat zeven nesten in Fryslân zijn gevolgd. Hiervan werden er vijf gepredeerd door de vos, één door de steenmarter, en bleef één predatiegeval onbekend. Dit gebied grenst direct aan het Groningse cluster Eeksterweg. De beelden uit Fryslân zijn meegenomen, omdat in het veld geen duidelijke provinciegrenzen te herkennen zijn. Bovendien is onze veldmedewerker ook actief in Fryslân en heeft daar camera's geplaatst om een volledig beeld te krijgen van de spreiding van predatie.

Het onderzoek toont aan dat predatie geen lokaal probleem is, maar speelt over het gehele gebied. Zonder deze camerabeelden blijft echter onveranderd dat slechts één nest succesvol is uitgekomen. De resultaten benadrukken dat predatie door de vos en steenmarter cruciaal is voor de huidige slechte broedresultaten.

Conclusie

Uit onderzoek blijkt dat de vos en de steenmarter een grote rol speelt in de nestverliezen in het onderzoeksgebied Zuidelijk Westerkwartier West .

Het uitkomstpercentage bij de cameravallen van de gevolgde nesten was 3% procent. De vuistregel is 50 à 60 procent. Het uitkomstpercentage in het Zuidelijk Westerkwartier West is dus extreem laag.

Op basis van de camerabeelden was vast te stellen dat de vos met 50 procent voornamelijk verantwoordelijk was voor de predatie in het Zuidelijk Westerkwartier West.

Om het broedsucces te bevorderen beveelt BoerenNatuur Groningen West aan dat de vos in het Zuidelijk Westerkwartier West beheert dient te worden.

Bijlage 1

PROTOCOL MONITORING WEIDEVOGELNESTEN MET CAMERAVALLEN

Versie: 2020-03-23

Benodigdheden

1. cameraval type Reconyx HyperFire2 met bijbehorende SD kaart (Sandisk, Lexar of Kingston 16-32-64 Gb)
2. Prikstandaard incl. bevestigingsknop en duivenpinnen (om vliegende predatoren te weren)
3. Veiligheidsbril
4. Mapje met nummercodering
5. Formulier 'cameramonitoring weidevogelnesten'
6. Potlood of watervaste pen
7. GPS of smartphone met Whatsapp en Google Maps

Algemene opmerkingen

Werkzaamheden

1. Maak voor de administratie gebruik van het formulier 'cameramonitoring weidevogelnesten' of registreer digitaal in een daarvoor bestemde Whatsapp groep.
2. Kies als locatie bij voorkeur een perceel dat enigszins uit het zicht ligt en waar weinig mensen in de omgeving komen. Dit om de kans op vandalisme en diefstal te beperken.
3. Verspreid voor onderzoek naar predatie de camera's goed over het onderzoeksgebied. Dit om te voorkomen dat een en dezelfde individuele predator telkens wordt vastgelegd. Alleen op deze wijze is er sprake van een representatieve steekproef en krijgt men inzicht in de rol van predatoren bij nestpredatie binnen een gebied.
4. De voorkeur gaat uit naar de monitoring van nesten van grutto, Kievit, scholekster, tureluur of wulp, maar bij gebrek aan nesten van deze soorten zijn nesten van andere grond broedende weidevogels ook geschikt.
5. Plaats een camera alleen bij nesten waar het nest compleet is of al wordt bebroed. Bij een incompleet nest is er kans op verlating van het nest ten gevolge van de aanwezigheid van de cameraval. Hoe minder eieren in het nest en hoe korter de vegetatie, hoe groter de kans op verlating. Controleer bij twijfel op afstand met een telescoop of de vogel wel bij het nest terug keert. Als dit binnen een uur niet het geval is wordt de cameraval verwijderd om mislukken van het broedsel te voorkomen. Bij koude weersomstandigheden is het af te raden om cameravallen te plaatsen. Dit geldt met name bij de combinatie van lage temperaturen en harde wind.
6. Beperk de verstoring van het nest zo veel mogelijk. Trap zo min mogelijk vegetatie plat en gebruik geen vaste paden naar het nest. Draag kunststof laarzen om het geurspoor te beperken. Leg geen voorwerpen, zoals nummerbordjes op de grond naast het nest.
7. Ga niet vaker dan 1x per week een nest controleren en kom niet dicht bij een nest dan strikt noodzakelijk. Zodra zichtbaar is dat een nest nog bebroed is, wordt het nest niet dicht benaderd.

Procedure plaatsen cameraval

1. Kies een geschikte locatie om de cameraval te plaatsen, d.w.z. een locatie waarbij de lens van de cameraval richting het noorden staat. Dit in verband met tegenlicht van de zon bij plaatsing in een andere richting.
2. De cameraval moet op ongeveer 3 meter van het nest worden geplaatst. Plaats de camera in ieder geval niet dichterbij dan 2 meter van het nest i.v.m. kans op verstoring van de broedende vogel. De cameraval mag niet verder dan 3 m van het nest staan, omdat de kans dat de bewegingssensor kleinere predatoren niet meer registreert dan te groot wordt.
3. Zorg dat er geen grassprietten in de eerste meter voor de lens van de camera staan, omdat de camera anders voortdurend wordt getriggerd of grassprietten in beeld staan. Houd daarbij ook rekening met het verder omhoog schieten van het gras tijdens de broedperiode.
4. Bevestig de camera met de draaiknop op de prikstandaard, zodanig dat de cameraval onder de duivenpinnen wordt gemonteerd.
5. Duw de prikstandaard met een hele lichte hoek circa 25 cm de grond in, zodat de prikstandaard voldoende stabiel staat. De cameraleens moet gericht zijn op het nest.
6. Zet de camera aan. Deze start dan op, controleert de kaart en noteer het kaartnummer.
7. Doe de cameraval dicht. Controleer door je hand heen en weer te bewegen nabij het nest of de cameraval wordt getriggerd. Dit kun je zien aan het rood oplichten van een lampje aan de voorzijde van de cameraval. Corrigeer de hellingshoek of richting van de cameraval desgewenst
8. Maak een foto van het nest met het cameranummer in beeld.
Leg daarbij niets op de grond naast het nest, ter voorkoming van sporen.
9. Noteer de vogelsoort, het aantal eieren in het nest en indien bekend het aantal dagen dat een nest oud is in de boerenlandvogelmonitor bij de juiste eigenaar (invoer individuele nesten met locatie).
10. Rapporteer de nestgegevens op het formulier 'cameramonitoring weidevogelnesten' of gebruik de daarvoor bestemde Whatsapp groep. Plaats in de Whatsapp.

Procedure verwijderen cameraval of uitlezen SD kaart

1. Open de cameraval
2. Controleer of de cameraval nog functioneert. Druk dan "OK". De camera staat niet meer op scherp.
3. Zet de cameraval op 'off'. **DIT IS BELANGRIJK OM BESCHADIGING VAN DE SD KAART TE VOORKOMEN.**
4. Bij voldoende ruimte op de SD kaart en voldoende batterijspanning kan de camera direct worden verplaatst naar een volgend nest
5. Verwijder desgewenst de SD kaart (mag alleen als de camera op 'off' staat) door hem zachtjes in te duwen, hij schiet dan vanzelf een stukje uit de sleuf. Vervolgens kun je hem er verder uithalen. Plaats deze in SD kaart houder.
6. **BEWAAR DE BEELDEN VAN DE CAMERAVALLLEN ALTIJD. MAAK EEN KOPIE OP EEN HARDE SCHIJF EN IN DE CLOUD, ALVORENS DE SD KAART LEEG TE MAKEN**
7. Check de batterijstatus en plaats desgewenst een nieuwe lege SD kaart voor een volgende nestlocatie.
8. Controleer het nest en de omgeving van het nest op predatieresten en sporen.
9. Rapporteer het resultaat van het nest (uitgekomen, verlaten, gepredeerd, indien bekend soort predator)

